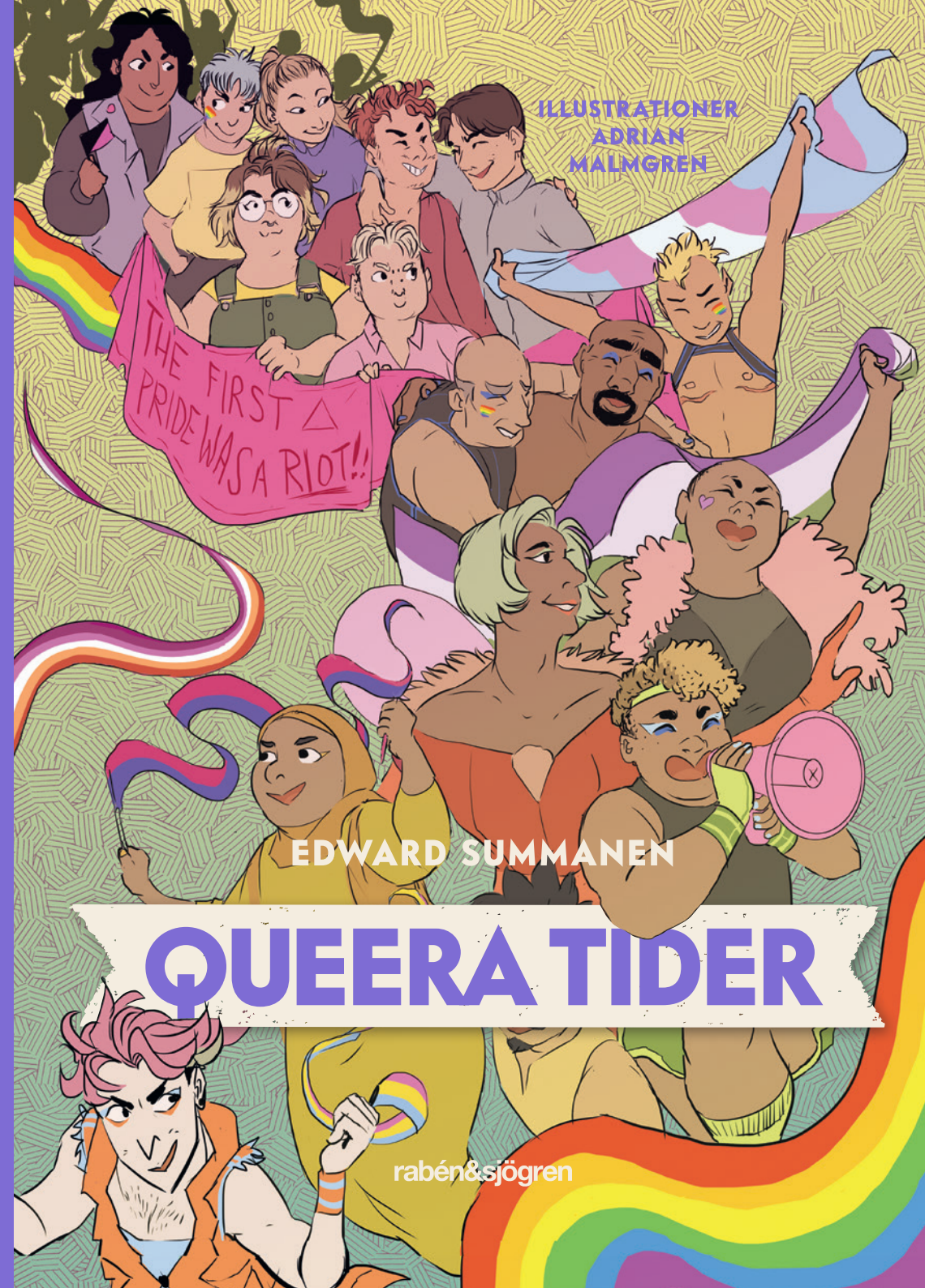


# Lärarhandledning

Queera tider  
av Edward Summanen  
& Adrian Malmgren

Rekommenderas för åk 7–9 och gymnasiet  
En handledning av Tom Summanen



# Allmänt

Boken *Queera tider* tar upp hbtqi-personers historia och nutid. Boken skildrar att hbtqi-personer ständigt har funnits. Den tar upp historisk utveckling på en allmän nivå och berättar samtidigt om personers identitet och kamp. Boken bör läsas utifrån perspektivet att frågorna berör alla i klassrummet, att det är en angelägen historieskrivning om mänskliga rättigheter. Samtalen bör också hållas på en generell nivå som inkluderar alla i klassrummet. Därför kan det vara bra att tänka igenom vilka förhållningssätt som ska gälla under läsningen och samtalen. Tillsammans kan ni fundera igenom vad som är okej och inte, till exempel:

- Det är okej att berätta hur mycket eller lite om sig själv som man vill.
- Ingen får uttrycka sig kränkande mot klasskamrater eller om innehållet i boken.

Frågorna utgår från bokens kapitel och kan användas som diskussionsfrågor i helklass, grupp eller enskilt. Välj det som passar bäst.

# Innan läsningen

Innan läsningen är det bra gå igenom kapitlet Ord spelar roll så alla har förståelse för nedanstående ord. Antingen kan ni gå igenom dem tillsammans eller låta eleverna läsa in sig på ett ord och berätta för varandra.

- Heteronorm
- Kön
- Trans
- Cisperson
- Hen
- Intergender-ickebinär
- Intersex

Ordlistan kan ni sedan använda under hela läsningen om något behöver förtydligas.

*Queera tider* tar upp historieskrivning som sällan får plats i historieböckerna. Innan läsningen kan ni tillsammans eller enskilt fundera över följande:

- Titta på omslaget. Vilka känslor får du? Vad tror du att boken kommer handla om? Vad hoppas du att den handlar om?
- Känner du till några rättigheter som hbtqi-personer har idag, men som inte alltid har funnits? Vilka?
- Vilka kända historiska hbtqi-personer känner du till? Ge exempel. Tillsammans kan ni göra en tidsaxel och skriva upp personerna. Ni kan också göra samma övning efter läsningen med utgångspunkt att diskutera varför eleverna tror det sällan skrivs om historiska hbtqi-personer.
- Be eleverna enskilt skriva ner vad de är mest nyfikna på om hbtqi-personers historia. Samla in svaren. I slutet av läsningen kan eleverna göra samma övning och jämföra sina svar. Om det passar kan ni göra övningen i helklass.

# Allmänna diskussionsfrågor

- Hur vet man vilket kön man har?
- Vem bestämmer vilken könstillhörighet man har?
- Hur vet man sin sexuella läggning?





## Äldre historia

Läs om Drottning Kristina i ett annat läromedel innan ni läser om hen här. Sammanfatta texten på valfritt sätt. Läs därefter om Drottning Kristina i *Queera tider*.

- Vad får du veta om Drottning Kristina i *Queera tider* som inte stod i det andra läromedlet?
- Vad kan skillnaderna bero på?

Drottning Kristina skrev följande: ”Det finns män som äro lika mycket kvinnor som sina mödrar, och kvinnor som äro lika mycket män som sina fäder, ty själen har inget kön.”

- Diskutera: Vad kan Kristina mena med sitt uttalande?

Föreställ dig att du lever under 1700-talet respektive 1800-talet.

Du noterar skillnader i att vara hbtqi-person som bonde och kung.

- Vilka likheter och skillnader finns det?
- Vad kan skillnaderna respektive likheterna bero på?



# Tillsammans är vi starka

Innan ni läser kapitlet, kan ni fundera på varför författaren har döpt det till Tillsammans är vi starka.

När vi tänker på Pridefestivaler kanske vi ser glada människor i Prideparaden och för många betyder festivalen att umgås med andra och ha roligt tillsammans. Man brukar säga att Pride startade 1969 i New York.

- Vad var Stonewall-upproret? Vad hände där?
- Varför skildras det ibland att cisbogar var drivande i Stonewall-upproret?
- Varför behövs Pridefestivaler?

Olika normer samverkar, som vithetsnormen med exempelvis hudfärg, funktionalitet eller ålder. Det påverkar hbtqi-rörelsen på olika sätt.

- Fundera över tillfällen där du har stött på hur flera normer i samverkan har skapat orättvisa eller osynliggjort personer. Ge exempel.
- Hur tar sig tvåkönsnormen uttryck? Ge exempel.
- Hur kan tvåkönsnormens uttryck påverka ickebinära personer? Ge exempel.
- Utgå från de exempel ni har skrivit till frågorna 1–3 och fundera på vad som kunde ha gjorts annorlunda för att orättvisorna och osynliggörandet inte skulle ha uppstått?
- Hur kan man vara en bra allierad till rasifierade hbtqi-personer?
- Låt eleverna fördjupa sig hur heteronormen tar sig uttryck i exempelvis läromedel, dagstidningar, tv-reklam och inför alla hjärtans dag eller låt de välja själva.



Eva-Lisa Bengtson och Timimie Märak har engagerat sig i hbtqi-rörelsen på olika sätt. Läs deras personporträtt.

- Hur startade deras engagemang?
- Vilka gemensamma nämnare finns det mellan Eva-Lisa och Timimies aktivism?
- På vilka sätt arbetar de för att inkludera hbtqi-personer?
- Diskutera: Vad tycker du är viktigast i deras engagemang? Varför?

Genom sitt engagemang mötte Eva-Lisa Bengtson en del transfobi.

- Hur tog det sig uttryck?
- Varför skedde det?
- Hur kan du bidra till att stoppa transfobi? Ge exempel.

Timimie Märak berättar att flaggan gjordes om.

- Varför gjordes den om?
- Vad menar hen med att den tidigare flaggan kan finnas kvar som ett minne av var rörelsen befunnit sig?



RFSL är Sveriges största och en av världens äldsta hbtqi-organisationer.

- Hur har RFSL:s arbetssätt och vilka frågor man fokuserar på förändrats över tid?

Besök RFSL:s hemsida och fliken Verksamhet, debattartiklar. Låt eleverna välja varsin debattartikel att fördjupa sig i. Låt dem sammanfatta innehållet på det sätt som passar er bäst och fundera över följande:

- Vad driver RFSL för tes?
- Varför är debattartikeln viktig för hbtqi-personer?
- Vad överraskar dig mest i debattartikeln? Varför?
- Vilka nya frågor har väckts av debattartikeln?
- Vilka strategier kan användas för att nå ut med budskapet till allmänheten?

1944 avkriminaliserades samkönat sex och det var inte längre olagligt att ha sexuella förbindelser.

- Innan avkriminaliseringen var det ovanligt att lesbiska eller kvinnor som hade samkönat sex blev fällda. Vad berodde det på?
- Hur ser kriminaliseringen av samkönat sex ut i andra länder?

En viktig händelse i Sveriges hbtqi-historia är ockupationen av Socialstyrelsen 1979.

- Demonstranterna bar banderoller med slagord som ”Vi är arga, inte snälla, vi är homosexuella. Nu ska sjukdomsstämpeln bort, annars blir processen kort”. Vad ville ockupanterna uppnå och hur gick de till väga?
- Hur såg diskrimineringen ut mot homosexuella före 1979?
- Vad menar Christina Liljekvist med att ”det vi uppnått under alla år av hårt arbete [kan inte] tas för givet”?

# Få vara sig själv

De senaste åren har transpersoner blivit alltmer synliga i samhället.

- Var kan du söka stöd om du funderar över din könsidentitet?
- Hur kan du stötta kompisar som funderar över sin könsidentitet?
- Hur kan man stå upp för transpersoners lika värde i skolan och på fritiden?
- Varför är det ett problem att de som uttalar sig i media blir representanter för exakt alla transpersoner? Vilka strategier kan du använda för att bidra till förändring?
- Vilka frågor är viktiga att driva för transpersoners rättigheter? Varför?
- Varför spelar det roll att andra säger rätt och respekterar ens namn eller pronomen?

Minoritetsstress är ett begrepp som återkommer när man pratar om hbtqi-personers hälsa, och hur andra personer som sticker ut från normen mår.

- Förklara vad minoritetsstress betyder.
- Ge exempel på situationer i skolan och på fritiden där minoritetsstress kan uppstå.

Ordet familj kan ha många olika betydelser beroende på vem man frågar.

- Fundera över vilka du räknar till din familj. Varför ingår just de personerna i din familj?
- Vilka juridiska problem uppstår om exempelvis två lesbiska får barn tillsammans med en bög?
- Hur kan lagar och normer försvåra för hbtqi-personers familjer? Ge exempel.
- Vilka normer och lagar tycker du det är viktigast att förändra? Varför?

Andreas Bruce insåg tidigt att han var pojke. Till läkaren säger han ”om jag ej får gå med Byxsor kan jag inte lefva”.

- Andreas var tvungen att få hjälp av en läkare för att kunna få vara sig själv och leva som han ville. Fundera över situationer då du har varit utelämnad till någon annans beslut eller välvilja för att få vara den du är och leva ditt liv på dina villkor.
- Hur ser situationen ut för unga transpersoners rätt och möjligheter att få vara sig själva idag? Ta hjälp av [transformering.se](http://transformering.se) för information.

Ett annat uttalande av Andreas Bruce är: ”När vi gick hem gick jag tillsammans med pappa och en brukspatron och det var som om jag alltid varit pojke. Bocka mig gjorde jag lika bra som andra pojkar, jag hade övat mig ett helt år varje dag, fastän jag då gick i kjolar.”\*

- Vilka normer framkommer i hans uttalande?
- Vilka har möjlighet att förändra normerna på samhällsnivå, gruppnivå och individnivå? Hur kan det gå till?

\*Citat är hämtat från

[www.riksarkivet.se/Media/pdf-filer/disko/memoarmoderntext.pdf](http://www.riksarkivet.se/Media/pdf-filer/disko/memoarmoderntext.pdf)





## Rörelsen står aldrig still

1987 sa modedesignern Sighsten Herrgård: ”Jag ska dö. Jag har aids. Det rör sig kanske bara om några månader. Men jag vill dö med värdighet.”

- Vilka strategier användes under 1980-talet för att förändra normer och öka kunskap kring hiv och aids?
- Hur påverkades framförallt homo- och bisexuella män av hiv fram till bromsmedicinerna kom? Tänk utifrån samhälls- och grupperperspektiv samt utifrån individen.

Låt eleverna fördjupa sig i det svenska samhällets syn på hiv under 1980-talet och idag utifrån rubrikerna kunskap, normer och vård. Ta hjälp av pålitliga artiklar på nätet. Till den här övningen passar det också att arbeta med källkritik.

- Hur såg kunskapen, normerna och vården ut då jämfört med idag?
- Vilka är de största förändringarna gällande kunskap, normer samt vård då och nu?
- Vilka kunskaper behövs förändras ytterligare för att öka medvetenheten om hiv?

Steve Sjöquist är bl.a. hivaktivist och har ett långt engagemang i frågorna.

- Varför började han engagera sig?
- Vad var Noaks Arks gästhem och vad har det haft för betydelse?
- Vilka viktiga förändringar innebar bromsmedicinerna?
- Steve pratar om stigma och att inte glömma bort begreppen skuld och skam. Vad menar han med det? Hur tycker du detta märks i samhället idag?

När Paula Urbano startade föreningen Blatteflickorna fick den stor uppmärksamhet i media. Hon berättar att hon inte kände sig bekväm med uppmärksamheten.

- Vad upplevde hon som problematiskt med uppmärksamheten?
- Vilka frågor kunde journalisterna istället ha fokuserat på om Blatteflickorna?

# Här är vi! Synlighet, rättigheter och framtid

Över tid har synligheten ökat i media och kultur, något som spelar roll.

- Vilka positiva effekter för synlighet med sig?
- Författaren skriver att den viktigaste synligheten kanske är att våga vara besvärlig. Vad menar han med det? Varför kan det göra skillnad för hbtqi-personer?
- Vilka konsekvenser kan det få att bli outad som hbtqi-person? Utgå från outning i media, men också om den sker på din skola eller på fritiden.
- Vad säger det om samhällets normer att det fortfarande skapas rubriker om någon kommer ut som hbtqi-person?

Läs först avsnittet om Del LaGrace Volcano och stycket om intersex på s. 22 för att få kunskap om intersexvariationer.

Caster Semenya blev outad mot sin vilja och har fått utstå en häxjakt med många privata frågor om sin kropp.

- Varför har medias behandling bidragit till otrygghet hos personer med intersexvariationer?
- Författaren skriver att med ökad kunskap om intersexfrågor ”kommer förhoppningsvis personer att skämmas rejält”. Vad menar han med det? Vilka kunskaper behövs?
- Finns det något som hade kunnat förebygga att häxjakten skedde?
- Vilka i omgivningen hade kunnat påverka genom sitt beteende? Hur hade de kunnat agera?
- Vilka frågor är det inte okej att ställa till andra personer? Varför?

2019 argumenterade IAAF (internationella friidrottsförbundet) för sin sak och beskrev Semenya som ”biologiskt manlig idrottare”. Semenya svarade i rätten i Schweiz att det ”gör så ont att det inte går att beskriva”.\*

- Vad menar hon med sitt uttalande?
- Varför är IAAF:s uttalande problematiskt och kränkande?

Januari 2012 höll Warren Kunce ett tal utanför Sveriges riksdag.

- Varför höll han talet?
- Varför valde han att klä av sig?
- Varför var det viktigt att driva frågan att ta bort steriliseringskravet för transpersoner?

2015 vinner Saga Becker en Guldbagge för bästa kvinnliga huvudroll.

I sitt tacktal säger hon: ”Den här kvällen kanske handlar om film för många, men för mig personligen och för väldigt många i kväll så handlar det om något så jävla mycket större. Det vi åstadkommit med den här filmen, det här året, är så jävla stort. Det har påverkat så många människor och det har förändrat människors liv. Det kan inget pris i världen toppa.”

- Vad ville hon säga med sitt tal?
- Varför var hennes vinst historiskt viktig?

Kampen för transpersoners rättigheter pågår ständigt. Låt eleverna fördjupa sig i vilka frågor som är aktuella att driva idag. Låt dem ta hjälp av hemsidorna på s. 225.

- Vilka frågor är aktuella? Varför?
- Vad kan du göra för att synliggöra frågorna i skolan eller hemma?

Författaren skriver att det inte finns ett sätt att förändra världen – det finns många. I boken beskrivs olika förändringar som har skett.

- Hur kan du engagera dig för att få igenom positiva förändringar?
- Varför ska vi inte ta våra rättigheter för givna?

\*Citat är hämtat från

[www.svt.se/sport/friidrott/caster-semenya-anvants-som-ett-manskligt-forsoksdjur](http://www.svt.se/sport/friidrott/caster-semenya-anvants-som-ett-manskligt-forsoksdjur)